

POLITECHNIKA POZNAŃSKA

Nr 470

ROZPRAWY

Hanna Grzeszczuk–Brendel

MIASTO DO MIESZKANIA

**ZAGADNIENIA REFORMY MIESZKANIOWEJ
NA PRZEŁOMIE XIX i XX WIEKU
I JEJ WPROWADZANIE W POZNANIU
W PIERWSZEJ POŁOWIE XX WIEKU**

Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej
Poznań 2012

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
ROZDZIAŁ I	
Dziewiętnastowieczne miasto, ulica, kamienica. Wybrane zjawiska miejskiego środowiska mieszkaniowego na przykładzie Paryża, Wiednia, Kolonii, Berlina oraz Poznania	18
Modelowe miasta dziewiętnastowieczne	19
Paryż	19
Wiedeń	24
Kolonja	30
Ulica dziewiętnastowiecznego miasta	33
Dziewiętnastowieczne pierzeje i fasady	38
Kamienica czynszowa w XIX wieku	40
Ubogie dzielnice dziewiętnastowiecznych miast	52
Poznań w XIX wieku	54
Mieszkania poznańskie w drugiej połowie XIX wieku	63
ROZDZIAŁ II	
Dziewiętnastowieczne reformy mieszkaniowe i miejskie w Europie	67
Zapowiedzi reform mieszkaniowych	67
Kolektywne falandery	69
Robotnicze domy jednorodzinne	71
Pierwsze spółdzielnie mieszkaniowe	77
Legislacyjne inicjatywy naprawcze	82
Urbanistyczna reforma mieszkaniowa w końcu XIX wieku	86
Miasta-ogrody i przedmieścia-ogrody	93
Reforma architektoniczna	103
Kolonie willowe dla klas średnich	103
Nowe typy kamienic	109
Problem stylu, nowoczesności i tradycji	125
ROZDZIAŁ III	
Reformowanie Poznania na przełomie XIX i XX wieku	131
Pierwsze inicjatywy rozszerzenia miasta	131
Plan rozszerzenia Poznania Josefa Stübbena	139
Ordynacja budowlana Stübbena dla Poznania	144
Poznańskie zespoły willowe	152
Reformatorskie zespoły mieszkaniowe	160
Kamienice willowe	167
Działalność Deutsche-Beamten-Wohnungs-Bau-Verein	172
Dzielnice robotnicze	178
Niezrealizowane projekty zespołów mieszkaniowych	185
ROZDZIAŁ IV	
Inicjatywy reformatorskie w czasie I wojny światowej na terenie zaboru pruskiego i austriackiego	196
Koncepcje odbudowy w Galicji	207
ROZDZIAŁ V	
Reformatorskie, zachowawcze i awangardowe programy mieszkaniowe okresu międzywojennego w Europie	214
Awangardowe koncepcje miejskiego środowiska mieszkaniowego	218
Kontynuacja założeń reformatorskich	223

„Czerwony Wiedeń”	223
Niemcy	228
Frankfurt nad Menem	229
Berlin	231
Holandia	234
Działalność Werkbundu	238
Tradycjonalizm i wartości reformatorskie	242
Polska	245
Żoliborz	248
Kolonie Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej	252
Budownictwo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	255
Warszawskie założenia śródmiejskie	259
ROZDZIAŁ VI	
Międzywojenny Poznań – recepcja idei reformatorskich	272
Lata dwudzieste	273
Budownictwo komunalne	274
Osiedla podmiejskie	285
Zespoły i mieszkania pracownicze	290
Osiedla urzędnicze	295
Lata trzydzieste	309
Prywatne kamienice śródmiejskie	312
Mieszkania pracownicze	314
Zespoły domów jednorodzinnych	325
Budynki socjalne dla klas średnich	334
Osiedla ogródkowe	335
Robotnicze zespoły mieszkaniowe	341
ROZDZIAŁ VII	
Budownictwo w III Rzeszy, ideologia i/a reforma	348
Programy sanacji miast	351
Architektura w związkach z ziemią i narodem	354
Wzorcowe osiedla	357
Modelowe miasta partyjne	357
Krajobraz miński	361
Realizacja miast modelowych	363
Program budowy mieszkań po wojnie	366
ROZDZIAŁ VIII	
Działalność budowlana w Poznaniu w czasie II wojny światowej	375
Plan rozwoju Poznania autorstwa Waltera Bangerta	376
Programowe osiedla mieszkaniowe	381
Budownictwo tymczasowe	394
Sanacja Starego Miasta	396
Krajobraz miejski (Stadtlandschaft)	398
ZAKOŃCZENIE	404
BIBLIOGRAFIA	413
INDEKS NAZWISK	434
SKRÓTY	442
ZESTAWIENIE POLSKICH I NIEMIECKICH NAZW GEOGRAFICZNYCH	444